

تعمق در ریشه‌های واژگان فارسی

www.ketab.ir

گردآورنده:

دکتر فریبا خواجه‌وند

سرشناسه	:	خواجehوند، فریبا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تعمق در ریشه‌های واژگان فارسی / گردآورنده فریبا خواجehوند.
مشخصات نشر	:	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۱۶ ص.
شابک	:	978-622-02-1868-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ۱۱۶.
موضوع	:	فارسی -- واژگان -- ریشه‌شناسی Persian language -- Vocabulary -- Etymology فارسی -- ریشه‌شناسی Persian language -- Etymology
رده بندی کنگره	:	۲۹۲۱ PIR
رده بندی دیویی	:	۲۴۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۵۶۹۸۷۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

تعمق در ریشه های واژگان فارسی

گردآورنده : دکتر فریبا خواجehوند

ویراستار: دکتر فریبا خواجehوند

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۱۶ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۱۸۶۸-۵

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

چاپ و نشر: نوروزی-۰۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

نشانی: گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضا(ع). ۰۱۷-۳۲۲۴۲۲۵۸

دورنگار: ۰۱۷-۳۲۲۲۰۰۴۷ آدرس الکترونیکی: Entesharate.noruzi@gmail

سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	سخنی با خوانندگان
۸	نشانه‌ها
۹	ریشه‌یابی واژگان فارسی
۹۰	ریشه‌یابی نام کشور و شهرهای ایران
۹۱	ایران
۹۲	تهران
۹۳	شمیران
۹۳	خراسان
۹۴	خوزستان
۹۴	گیلان
۹۴	آذربایجان
۹۵	مازندران
۹۶	سیستان
۹۶	کاشان
۹۷	اصفهان
۹۷	اورمیه
۹۸	اهواز
۹۹	اسفراین
۹۹	اردبیل
۱۰۰	آغاچاری
۱۰۱	آشتیان
۱۰۱	کاشمر
۱۰۳	چابهار یا چاه بهار
۱۰۳	تبریز
۱۰۴	یزد
۱۰۵	ایلام یا عیلام

۱۰۶.....	بائبل.....
۱۰۷.....	بجنورد.....
۱۰۷.....	بروجرد.....
۱۰۸.....	بستام.....
۱۰۸.....	بلوچستان.....
۱۰۹.....	انزلی (غازیان).....
۱۱۰.....	بندر دیلم.....
۱۱۱.....	تالش (هشت پر).....
۱۱۱.....	تفرش.....
۱۱۲.....	دماوند.....
۱۱۲.....	قم.....
۱۱۳.....	قزوین.....
۱۱۳.....	کرمانشاه.....
۱۱۴.....	سنندج.....
۱۱۴.....	مشهد.....
۱۱۴.....	رشت.....
۱۱۵.....	شیراز.....
۱۱۶.....	منابع و مأخذ.....

سخنی با خوانندگان

زبان فارسی یک زبان ایرانی غربی از زیر گروه زبان‌های هند و ایرانی و زبان‌های هند و اروپایی است که بیشتر در کشورهای ایران، افغانستان، تاجیکستان و ازبکستان گفتگو می‌شود. این زبان نیز همانند دیگر زبان‌ها سیره و خالص نیست و وام واژه‌هایی را از زبان‌های دیگر پذیرفته است. اما بیشتر از زبان‌های عربی، ترکی، فرانسوی و اخیراً انگلیسی وام واژه گرفته است و از آن جایی که زبان‌ها، تأثیر متقابلی بر یکدیگر دارند؛ زبان‌های دیگر نیز وام واژه‌هایی را از زبان فارسی پذیرفته‌اند. پژوهش‌ها و بررسی‌ها حاکی از آن است که درصد واژه‌های عربی که در آثار شاعران اولیه زبان فارسی به کار رفته؛ در حدود ۱۰ درصد از واژگان آن‌هاست. برای مثال، واژه‌های عربی بکار رفته در سروده‌های رودکی، حدود ۸ درصد و در شاهنامه فردوسی، حدود ۲ درصد است. اما میانگین کاربرد واژه‌های عربی در فارسی گفتاری و نوشتاری امروز در حدود ۱۴ درصد است که این درصد در نوشته‌های سیاسی و ادبی در حدود ۲۴ تا ۴۰ درصد می‌شود. منبع دیگر وام واژگان فارسی، زبان مغولی است که پس از حمله مغول‌ها به ایران، در میان ایرانیان رواج یافت. هر چند که بسیاری از واژه‌های ترکی نیز در همین دوره وارد زبان فارسی شد اما راه‌یابی بیشترین واژگان ترکی به فارسی از زمان صفویان و قاجاریان آغاز می‌شود. مع الوصف، این زبان در فراز و نشیب تاریخ و هجوم زبان‌های دیگر اصالت وجودی خود را حفظ کرده و علیرغم پذیرش زبان‌های دیگر، از بین نرفته است. و از آن جایی که زبان فارسی سامان بخش و معرف هویت ما ایرانیان در ایران و جهان است؛ باید همه ایرانیان در حفظ و نگهداری آن کوشا باشند و مانع از نفوذ واژه‌های بیگانه به این زبان شیرین و ماندگار شوند و پژوهشگران نیز با ارائه شناخت بهتر و بیشتر از این زبان برای فارسی‌زبانان و نسل‌های آینده ایرانی، در پالایش و پربارتر

کردن این زبان سهیم گردند.

به خاطر می آورم که از دوران کودکی، یافتن ریشه لغات یکی از دغدغه های فکری من بود. در دوران دبستان پس از آشنایی با واژگان فارسی، همواره این پرسش برای من مطرح بود که چگونه این کلمات شکل گرفته و دلیل شکل گیری و نامگذاری آن ها چه بوده است؟ اما بسیاری از پرسش های من بی پاسخ می ماند تا اینکه پس از ورود به دانشگاه و آشنایی با آثار گرانقدر اساتید بزرگی چون دکتر حسن دوست و دکتر انقطاع و ... توانستم پاسخ بسیاری از سوالات خود را بیابم. از این رو، تصمیم گرفتم که گلچینی از لغات فارسی را که بر گرفته شده از کتب استادان بزرگواری چون دکتر حسن دوست و دکتر انقطاع می باشد به سبک و سیاق مطالعاتی خویش دست چین کرده و آن را به منظور آشنایی مقدماتی دوستداران زبان فارسی در اختیار علاقه مندان قرار دهم که حاصل آن گلچین، کتابی است که در دست شماست. پر واضح است که این اثر خالی از نقص نیست و همانند هر اثر تألیفی دیگری، معایبی دارد که امید دارم پژوهشگران و خوانندگان عزیز با تکیه بر منش نیک خویش، کاستی های آن را به دیده اغماض بنگرند و صرفاً به هدف این تألیف که اعتلا و پاسداری از زبان فارسی است بیندیشند. شایان ذکر است که ریشه یابی واژگان این کتاب مبتنی بر ریشه های هند و اروپایی و فارسی باستان است که با استناد به کتاب های اساتید گرانقدر مذکور جمع آوری شده و در اختیار دوستداران آشنایی با زبان و بن مایه های واژگان فارسی قرار گرفته است.

فریبا خواجه وند

۱۴۰۰/۷/۷